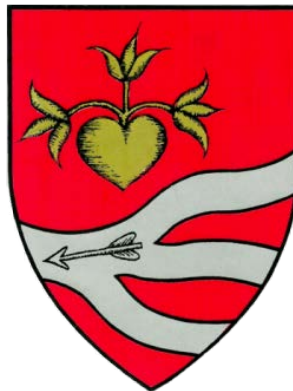

Gyomaendrőd Város Kulturális koncepciója 2023-2028

Tartalom

I.	Előszó.....	3
II.	A 2015-2020-ig terjedő időszak célkitűzéseinek megvalósítása, értékelése.....	3
III.	A kulturális koncepció alapja.....	10
III.1.	Bevezetés	10
III.2.	A kulturális koncepció alapfogalmai	10
III.3.	Helyzetelemzés és PGTTJ analízis	13
III.4.	A kultúra intézményi szinterei, amelyek önkormányzati fenntartásban működnek városunkban	16
III.5.	A kultúra egyéb szinterei	20
III.6.	Rendezvények.....	22
III.7.	Települési Értéktár.....	23
III.8.	Oktatás, nevelés	23
III.9.	Tourinform Iroda	24
III.10.	Helyi kitüntetések	24
III.11.	A kultúra helyi finanszírozása.....	25
III.12.	A közművelődési feladatok ellátásának alapelvei	25
IV.	A kulturális koncepció készítése.....	26
IV.1.	SWOT analízis.....	27
IV.2.	Erőforrások felmérése	28
IV.3.	Alapvetés	29
V.	A kulturális koncepció céljai, alapelvei	29
V.1.	Jövőkép.....	29
V.2.	Alapvető célok.....	29
V.3.	A koncepció időszakának kiemelt céljai	30
V.4.	Cselekvési terv.....	31
VI.	Záradék	33

I. Előszó

Az előző koncepció a 2015-2020-ig terjedő időszakra szólt. Az új koncepció kidolgozása és elfogadása 2020. évben lett volna esedékes, azonban a koronavírus-járvány kitörése életünk szinte valamennyi területét, így a város kulturális életét is alapjaiban változtatta meg. Az ismeretlen helyzet kihívásaira kellett gyors és megfelelő válaszokat adni, emiatt a koncepció tervezése háttérbe került.

A 2021-2022-es évek jogi, gazdasági és politikai változásai még ma sem hoztak el véglegesnek tekinthető állapotot.

2021-ben olyan jogszabályváltozások is történtek, melyek a kulturális szférában dolgozó munkavállalók jogviszonyát érintette, foglalkoztatásuk a közalkalmazotti státuszból a Munka Törvénykönyve hatálya alá került.

2022-ben a nyár végén jelentkeztek a rezsváltság jelei, amely a város gazdálkodását – benne a kulturális intézményrendszer működését – rendkívül megnehezítette.

2023-ban több előkészítő és egyeztető megbeszélés után az a közös vélemény alakult ki, hogy kulturális koncepció készüljön, hogy szélesebb körű rálátást nyújtsunk és nagyobb hatást gyakoroljunk a kulturális területre.

A 2015-2020-ig tartó időszak alatt a legjelentősebb változások:

- új, megfelelő helyre költözött a könyvtár
- jelentős felújítások történtek a Kállai Ferenc Művelődési Központnál
- eredményes eszközpályázatok segítségével javultak a technikai feltételek az intézményeknél
- vezetői probléma alakult ki a Kállai Művelődési Központnál a gyakori változások, személycserék miatt, nincs megfelelő végzettségű szakdolgozó
- összevonásra került a Szent Antal Népház és a Kállai Ferenc Művelődési Központ és a Tourinform Iroda
- lejárt a Lélekkel a Körösök mentén pályázat fenntartási időszaka

II. A 2015-2020-ig terjedő időszak célkitűzéseinek megvalósítása, értékelése

Célkitűzés	A megvalósításra előírt feladat	Megvalósítás
1. Célkitűzés: A közösségi művelődéshez, illetve a város hagyományainak	1.1. Folyamatosan vizsgálja a közművelődési intézményrendszer	1.1. Önkormányzati forrásból 2017 augusztusában új,

<p>ápolásához méltó, esztétikus környezet és infrastruktúra biztosítása, ennek lehetőség szerinti folyamatos fejlesztése. A saját fenntartású intézmények működtetése, a szakmai szolgáltatás folyamatos fejlesztése. A feladatvállalás anyagi hátterének biztosítása az önkormányzat költségvetési keretén belül, lehetőség szerint.</p>	<p>költséghatékonyabb működtetésének módját, e körben a meglévő struktúrát nem tekinti merev struktúrának.</p> <p>1.2. Fokozatosan törekedni kell a közművelődési tevékenységet támogató szponzori kör szélesítésére.</p> <p>1.3. Pályázati források megkeresésével a meglévő infrastruktúra fejlesztése.</p>	<p>megfelelő épületbe költözött a könyvtár.</p> <p>1.2. A városi nagyrendezvényeknél (Sajt- és Túrófesztivál, Halfőző verseny) pályázati források, szponzorok bevonása történt.</p> <p>1.3. Pályázatokból megvalósult fejlesztések:</p> <p>Kállai Ferenc Kulturális Központ:</p> <p>TOP-7.1.1-16-H-ERFA-2019-00152 pályázat megvalósításaként Hang- és Fénytechnikai infrastrukturális fejlesztés.</p> <p>TOP-7.1.1-16-H-ERFA-2019-00763 „Ép testben, ép lélek!” Családi és egészségmegőrző programokhoz kapcsolódó infrastrukturális fejlesztés.</p> <p>TOP-7.1.1-16-H-ERFA-2019-00390 Kézműves Sajt-készítés szakmai programokhoz kapcsolódó infrastrukturális fejlesztés.</p> <p>TOP-7.1.1-16-H-ERFA-2019-00035 A Kállai Ferenc Kulturális Központ multifunkciós közösségi térré alakítása keretében a helyi közösségi aktivitások összehangolása és koncentrációja érdekében az épület felújítása, átalakítása, modernizációja történt.</p> <p>2021. évben megvalósult az Aranka Játékbaba Múzeum épületének (Körös Látogatóközpont) korszerűsítése – a kiállítási anyag folyamatos bővülése miatt a múzeumnak helyt adó épület udvari</p>
---	---	---

		<p>épületszárnyának átalakítása, korszerűsítése, kiállítási vitrinek beszerzése.</p> <p>Szent Antal Népház</p> <p>Kubinyi Ágoston Program 2016 „Az Endrődi Tájház és Helytörténeti Gyűjtemény enteriőr kiállításának megújítása és ehhez kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozás kidolgozása.</p> <p>Kubinyi Ágoston Program 2017 „Az Endrődi Tájház és Helytörténeti Gyűjtemény konyha enteriőr kiállításának megújítása és ehhez kapcsolódó restaurálás és múzeumi óra foglalkozás kidolgozása”.</p> <p>TOP-7.1.1-16-H-ESZA-2019-00194 Hagyományörző családi és egészségmegőrző programok. Egész éven át működő programsorozat (Szüreti hagyományok, Karácsonyi hagyományok, Téli ünnepkör hagyományai, Farsangi hagyományok, Szent György-napi hagyományok, stb.)</p> <p>Határ Győző Városi Könyvtár</p> <p>TOP-7.1.1-16-H-ERFA-2019-00313 Eszközbeszerzés, infrastrukturális fejlesztés a Nekem szülőhazám: helyi hagyományörzés a Határ Győző Városi Könyvtárban című programsorozat megvalósításához kapcsolódóan.</p>
--	--	--

		<p>Városi Képtár</p> <p>Kubinyi Ágoston Program 2019 keretében állagvédelmi felújítás, ablakcsere történt.</p>
<p>2. Célkitűzés: Annak a kulturális sokszínűségnek a megőrzése, amely önmagában is érték. Hagyományőrzés, hagyományápolás, hagyományteremtés gyomaendrődi tradíciók megőrzése és átadása. A helyi társadalom közösségeinek szintér biztosítása.</p>	<p>2.1. Gyomaendrődiek Világtalálkozóját Gyomaendrőd Város Önkormányzata a település civil szervezeteinek közreműködésével az egyesülés, illetve a várossá válás évfordulóihoz (5-10 évente) kötve megrendezi.</p> <p>2.2. Földrajzi környezetünk és történelmi-kulturális hagyományaink okán fontos feladat a környezeti kultúra, természetvédelem segítése, valamint a meglévő környezeti értékekkel való gazdálkodás szemléletváltása, a tulajdonosi szemlélet kialakítása, a közművelődés eszközeivel – versenyek, hagyományőrző táborok megrendezésének támogatása – önkormányzati alapokra benyújtott pályázatoknál előnyt élveznek.</p>	<p>2.1. 2017-ben méltó módon került megünneplésre Gyoma újratelepítésének 300. évfordulója, amelynek keretében ötödik alkalommal került megrendezésre a Gyomaendrődiek Világtalálkozója.</p> <p>2.2. Folyamatos és eredményes a Települési Értéktár bizottság működése. Az értéktár bővülése folyamatos, dinamikus. A koncepció előkészítésének idejében 47 érték szerepel a Gyomaendrődi Értéktárban, melyek közül 6 érték felvételre került a Békés Vármegyei Értéktárba is. A Határ Győző Városi Könyvtár honlapján valamennyi érték a Digitális Archívum részeként megtalálható.</p> <p>Az önkormányzat a Kner nyomda alapításának 140 éves évfordulója, valamint Gyoma és Endrőd egyesülésének 40. évfordulója alkalmából a 2022-es évet Kner emlékévvé nyilvánította. Az emlékévvé projekt sikeresen megvalósult.</p> <p>Megrendezésre kerültek a Kállai Emléknepok is.</p> <p>Az EFOP-3.3.2-16-2016-00125 pályázat keretében a tanórán kívüli kulturális foglalkozások támogatása Gyomaendrődön a</p>

		<p>köznevelés eredményességéért pályázatban a tanulók tanórán kívüli, és óvodás gyermekek foglalkozáson kívüli kompetenciafejlesztéséhez, ismeret- és tudásgyarapításához, a nem formális és informális tanulási formák alkalmazásához, továbbá a köznevelés hatékony támogatása érdekében a kulturális szolgáltatások, tevékenységek és programkínálatának fejlesztéséhez való hozzájárulás valósult meg.</p> <p>EFOP-3.7.3-16-2017-00207 pályázat: Élethosszig tartó tanulás támogatása Gyomaendrődön pályázatban az inaktív réteg bevonására került sor a non formális oktatási formákba, és visszajuttatásuk a munka világába (képzések, szakkörök a kulturális intézmények megvalósításában).</p>
<p>3. Célkitűzés: A helyi társadalom közösségei, személyiségei szerepének növelése, a lokálpatriotizmus, a helyi értékek védelmének erősítése, a helyi kulturális nyilvánosság és tájékoztatás fejlesztése. A közművelődési feladatokat ellátó intézmények egymás közötti, és az önkormányzat felé irányuló kommunikációjának hatékonyabbá tétele, az együttműködés</p>	<p>3.1. Gyomaendrőd Város Önkormányzata a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. számú törvényben (továbbiakban: kulturális törvény) meghatározott közművelődési, helyi és járási székhelyű, önkormányzati fenntartású közművelődési intézményekkel és intézményi struktúráján kívüli közművelődési feladatot ellátó szervezetekkel tervezi megvalósítani.</p>	<p>3.1. Az önkormányzat közművelődési megállapodást kötött a Jelen és Jövő Gyermekeiért Alapítvánnyal, a Rózsahegyi Iskola Diákjaiért Alapítvánnyal, a Templárius Alapítvánnyal, valamint a Roma Polgárjogi Szövetséggel.</p> <p>3.2. A programirodát nem hozta létre az önkormányzat, ennek elsősorban személyi okai voltak, folyamatosan közművelődési szakemberhiánnyal küzd</p>

<p>feltételeinek erősítése. A közművelődési feladatok ellátása során folyamatos kapcsolattartás és együttműködés a civil szervezetekkel, a kulturális célú tevékenységet végső gazdasági vállalkozásokkal, az egyházi szervekkel, a helyi médiával, az egyéni és helyi közösségi kezdeményezésekkel. A lakosság közművelődési tájékoztatása és közművelődési képviseletének elősegítése.</p>	<p>3.2. A városi közművelődési program végrehajtásában a polgármester koordinálásával a programiroda együttműködik: az önkormányzati fenntartású közművelődési intézményekkel és intézményi struktúráján kívüli közművelődési feladatot ellátó szervezetekkel.</p> <p>3.3. Minden év október 20-ig meg kell határozni Gyomaendrőd Város következő évi programját (éves rendezvényterv).</p> <p>3.4. Gyomaendrődi Hírmondó megjelenésének támogatása. Gyomaendrőd Város lakói hiteles tájékoztatása a város mindennapjairól, így a kulturális és közművelődési hírekről.</p> <p>3.5. Gyomaendrődi Közös Digitális Archívum létrehozása.</p>	<p>önkormányzatunk, mely sajnós országos tendencia.</p> <p>3.3. A programok megfelelő előkészítésének, összehangolásának érdekében jól bevált gyakorlatként, a következő évre vonatkozó programtervet a Képviselő-testület minden év októberében hagyja jóvá, az alábbi csoportosításban:</p> <p>I. Nemzeti ünnepek, emléknapok</p> <p>II. Idegenforgalmi, gasztronómiai és szórakoztató nagyrendezvények</p> <p>III. Kulturális és egyéb, valamint turisztikai időszakra eső programok</p> <p>IV. Egyéb, jelentős létszámot érintő programok</p> <p>A programterv beterjesztése jelentősen megkönnyíti a szervezésben részt vevők feladatait, átláthatóbbak az intézményeink által szervezett programok. A programnaptár nem működik, nem használták az intézményvezetők, nem valósult meg a kulturális programok kellő időben történő közzététele. Még mindig jellemző az egymásra történő rászervezés.</p> <p>3.4. A Gyomaendrődi Hírmondó közéleti havilap kiadói feladatait a Határ Győző Városi Könyvtár látja el.</p> <p>3.5. A Határ Győző Városi Könyvtár gondozásában létrejött a Gyomaendrődi</p>
--	--	---

		Digitális Archívum azzal a céllal, hogy az állományukban lévő, a településhez köthető helytörténeti, irodalmi, kulturális, értéktári és egyéb értékek, értékörzők minél szélesebb körben, korlátozástól mentesen, minél több használó számára elérhetővé váljanak.
<p>4. Célkitűzés: A város vonzóbbá tétele a turisták számára – turisztikai, idegenformai célok megvalósítása.</p>	<p>4.1. Fontos közművelődési feladat az idegenforgalmi és a turisztikai célok megvalósításában való részvétel. Itt önmagában is fontos szerepe van az amatőr művészeti együtteseknek. A már kialakult, bevált formákat megtartva tovább kell fejleszteni az együttműködést a turisztikai szervezetekkel, gazdagítva a már meglévő idegenforgalmi célzatú, úgynevezett nagyrendezvényeket.</p> <p>4.2. A kulturális turizmus elősegítése érdekében kiemelt fontosságú a visszatérő és folyamatos rendezvények meghonosítása. Gyomaendrőd amatőr művészeti csoportjainak segítségével bővíteni szükséges az idegenforgalmi szezonban a műsorok számát. (Pl. zenélő udvarok, utcazenélések stb.)</p>	<p>4.1. Gyomaendrőd Város egységes turisztikai megjelenéséhez turisztikai logó és arculat kialakítása megtörtént.</p> <p>A város elkészítette a város turisztikai adatbázisát és települési mobil applikációját, melynek működtetése a Tourinform Iroda feladata.</p> <p>2015-ben átadásra kerültek a DAOP-2.1.1/J-12-2012-0007 Lélekkel a Körösök mentén – turisztikai fejlesztések a vallás és a Körös ökológiája tükrében pályázat megvalósításával létrejött turisztikai attrakciók: Körös Látogatóközpont, Bárka Halászati Látogatóközpont, Szent László Híd és Víziszínpad, Szent Antal Zarándokszálláshely, Szent Antal Kenyérütő Ház, Erzsébet-ligeti Kilátó és Lombkoronaösvény.</p> <p>Folyamatban lévő pályázatok:</p> <p>- Kállai Ferenc Múzeum és Aranka Játékbaba Múzeum felújítása, korszerűsítése</p> <p>A fejlesztés keretében kialakításra kerül a múzeum épülete, melyben a kiállítások</p>

		<p>elhelyezésre/áthelyezésre kerülnek.</p> <p>- TOP_Plusz-1.1.3-21-BS1-2022-00003 Turisztikai fejlesztés Gyomaendrődön pályázat a Fűzfás-zugi holtágon kiszolgáló épület/közösségi tér létesítése; Gyomai Tájházban épületfelújítás és belső installáció kialakítása, a Tanú c. film gátórház „megelevenítése”; a szomszédos ingatlan felújítása és vitéz Váry József hagyatékából vadászati kiállítás létesítése.</p>
--	--	--

III. A kulturális koncepció alapja

III.1. Bevezetés

Városunk sajátos helyzetben van nemcsak földrajzi elhelyezkedése miatt, hanem a kulturális erősségek tekintetében is. A két kultúrájú, eltérő hagyományú városrész egyesülésével megkétszereződött Gyomaendrőd kulturális értéke. A kulturális örökségek feltérképezése, feltárása és a kulturális fejlesztésekben való megjelenítése példamutató. Az önkormányzat törekszik arra, hogy a gazdasági fejlesztési stratégiának megfelelő kulturális fejlesztések valósuljanak meg a városban. Ezek kölcsönhatása és egymásra épülése felhajtó erőként hat nemcsak a kulturális életben, hanem a gazdasági folyamatokban is.

A kulturális koncepció idején is érvényben lévő háborús helyzet és a kialakult magas rezsi árak, a kulturális szakemberek és munkatársak hiánya alapos átgondolásra, megfontolt tervezésre készíti a kulturális életben feladatokat ellátókat. A fenntarthatóság soha nem volt még ilyen fontos. Leginkább ennek kell a tervezés alapját képeznie. Ugyanilyen fontos, hogy őszinte szembenézéssel, adatokkal támasszuk alá a terveket.

III.2. A kulturális koncepció alapfogalmai

A **kultúra** az emberiség által létrehozott anyagi és szellemi értékek összessége, a

művelődésnek valamennyi területe, illetve valamely népnél, valamely korszakban való megnyilvánulása. A kultúra egy adott társadalom mindazon ismereteinek összessége, amelyek az emberi közösség összetartozását és fennmaradását biztosítják.¹ Fontos értékek és normák az életben. Nem csak a múlt megőrzése, archaikus visszaemlékezés, jelenünk formálója, a jövőnk alapja. A kultúra jelenti az egyetemes és helyi kultúrát, a kulturális javak összességét is. Az új kultúraértelmezések elsősorban a gazdasági-technológiai változásokkal, illetve az ennek nyomán kialakult társadalmi változásokkal vannak összefüggésben.

A kulturális javak: „Az élettelen és élő természet keletkezésének, fejlődésének, az emberiség, a magyar nemzet, Magyarország történelmének kiemelkedő és jellemző tárgyi, képi, hangrögzített, írásos emlékei, és egyéb bizonyítékai – az ingatlanok kivételével –, a művészeti alkotások.”²

A kultúra nem szűkíthető le a tárgyi emlékekre vagy a kulturális javakra, mert az életnek, az élet megélésének minőségi meghatározója és befolyásolója. Fontos a kulturális jelképek és szimbólumok létrehozása, hatásos továbbítása, ezáltal a városi közösséghez tartozás tudatának, az **identitásnak erősítése**, fenntartása, ápolása. Ugyanakkor nagyon fontos elem a befogadás, mások értékeinek elismerése.

A gazdasági életben bekövetkező változások és a kultúra között kölcsönhatás van. A romló, szűkülő gazdasági lehetőségekre megfelelő válasz lehet a helyi lakosság bevonásával megvalósítható **kulturális alapú településfejlesztés**: a kulturális javak és szolgáltatások növelik a település vonzerejét, népességmegtartó képességét, az itt élők életminőségét. Ma már elsődleges szempontként kell tekinteni a kultúra **fenntarthatóságára**. Ha egy kultúra nem fenntartható, akkor feléli saját magát.

Reagálni kell a **digitalizáció térnyerésére**, a technológiai változásokra. A helyi érdekeltséggel bíró kulturális javak, tárgyi (épületek, műtárgyak, természeti helyek stb.) értékek mellett a szellemi értékeket is meg kell védeni. Ez nem lehet pusztán megőrzés, állagmegóvás, hanem annak biztosítása, hogy a helyi értékek megismerhetők, megélhetőek, illetve fenntarthatók és átörökíthetők legyenek. A szellemi, tudásalapú kultúra folyamatos gondozást igényel, a hozzáadott ismeretekkel új értéket teremt. A megismertetés, a szabadon való hozzáférés biztosítása a felhasználhatóságot növeli.

A kultúrafogyasztási trendek nyomon követése, a változások beépítése, a gyors reagálás elengedhetetlen. A kultúra-közvetítés aktív terepe a virtuális, elektronikus, digitális felületekre helyeződött át. **Digitális megoldásokkal** kell megjeleníteni, a használatot növelni. Az értékek archiválásának is hangsúlyos szerepet kell kapnia, elsősorban digitális technikával. Az internet nyújtotta lehetőségek kihasználása nélkül nincs hatásos közvetítés.

A kulturális javakra ugyanakkor egyre inkább **fogyasztási terméként** kell tekinteni,

---

¹ Korpics Márta: Az interkulturális kommunikáció. 2018.06.08-i megtekintés. (http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/interkult_komm/index.html)

² 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről – a hatályos változat szerint, valamint 2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről

ahol a fogyasztót be kell vonni. A **kulturális turizmus** olyan utazást jelent, amelynek keretében a turista kifejezetten kulturális motiváció miatt kel útra, például a műemlékek és örökséghelyszínek felkeresése, a fesztiválokra való részvétel, a kiállítás-, múzeum-, színház- vagy koncertlátogatás, illetve a tanulmányút vagy a zarándoklat.³ A turizmus termékorientációjú megközelítését alapul véve a kulturális turizmus főként olyan, városokba irányuló utazásokat jelent, ahol a lényegi attrakció az épített örökség és a kulturális események együttese. A kulturális turizmus rendszerében a városok a fizikai-földrajzi térben és az épített környezetben megtestesülő urbánus háttérrel nyújtanak a látogatók kulturális élményei számára.⁴

A kulturális termékek **értéknövelése, minőségi szintre** emelése a kultúra más területeire is pozitívan hat. Az igényesség, a saját közönség nevelése elősegítheti a helyi kulturális értékek eladhatóságának, **piacképességének növelését**. Nagyon fontos, hogy a helyi közönséget ne hozzuk hátrányosabb helyzetbe a kultúrafogyasztás során. A kulturális turisták idevonzása minőségi, egységes arculatú kulturális és szolgáltatási kínálattal valósítható meg. Ez jelentheti az intézményhálózat profiltisztítását, újragondolását. Fontos megismerni az igényeket, mert **releváns információk** nélkül nem hozhatók létre megfelelő ajánlatok.

A kulturális tartalmak fogyasztásában jelentős szerepet játszanak a kényelmi és anyagi szempontok, reális veszély a kommersz kultúra iránti egyre növekvő igény. Ahhoz, hogy Gyomaendrőd város kulturális kínálata vonzóbb legyen a mikro- vagy tágabb környezet kínálatánál, nem csak a kínálat bővítése és a minőség javítása szükséges, hanem az erről szóló **információk megfelelő időben és térben való eljuttatása**. A kultúra és a kommunikáció egymástól elválaszthatatlan, a kommunikáció a kultúra hordozója, és tovább örökítője.⁵

Egyre inkább előtérbe kerül a kulturális kínálat brandként való kezelése - a **márkázás**. Ennek segítségével azonosítható a kulturális kínálat és a felhasználó pontosan tudja, mire számíthat a versenytársak közötti választással. A kulturális szolgáltatások és termékek fogyasztásának elsődleges célközönsége a város lakossága. Ha a lakosság megjelenik, mint elégedett felhasználó, ez felkelti a „vendég” célcsoportok érdeklődését, akik fogyasztóként jelenhetnek meg. A lakosság elégedettsége a fogyasztói réteg kialakulásának, növelésének alapja. Jelentős szerepet játszanak márkaépítésben, népszerűsítésében és **ingyenes marketing** felületként is.

A kulturális szolgáltatások termék bővítésében a **kreatív iparnak** is szerepet kell kapnia. A kreatív ipar az egyének képességének, kreativitásának és tehetségének megnyilvánulása. A kreatív ipar termékei a kézműves termékek piacának alapjai lehetnek.

A közművelődés: a kulturális szféra azon ágazata, intézményrendszere, amely az aktív közösségi művelődést és a kulturális javak, szolgáltatások közvetítését végzi. Állami,

³ Tudástár a közösségi művelődésben. NMI, 2019. 2023.06.08-i megtekintés. (<https://nmi.hu/wp-content/uploads/2019/02/Tud%C3%A1st%C3%A1r-XII.-Kultur%C3%A1lis-turizmus.pdf>)

⁴ Rátz Tamara: Az EKF-turizmus mint lehetséges niche termék A kulturális turizmus egy különleges területének vizsgálata 2023.06.08-i megtekintés (http://real.mtak.hu/17409/1/Ratz_Turizmus_Bulletin_EKF2014.pdf)

⁵ Korpics Márta: Az interkulturális kommunikáció. 2023.06.08-i megtekintés. (http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/interkult_komm/index.html)

önkormányzati és más forrásokból, általános és specifikus jogszabályok alapján működik. A közművelődés, továbbá az egyének és közösségek művelődési aktivitását felkeltő, segítő feltétel- és tevékenységrendszer, amely lehetőséget nyújt az önművelésre, a civil önszerveződésre, a közösségi művelődésre, az egész életen át tartó és az élet minden dimenziójára kiterjedő művelődésre. Ön- és társadalomfejlesztő tevékenység, olyan művelődési lehetőség, amely közösségi jelenlétet és aktivitást feltételez szervezetekhez és fizikai terekhez kötve. ⁶

III.3. Helyzetelemzés és PGTTJ analízis

Gyomaendrőd bemutatása

Gyomaendrőd 1982. január elsején Gyoma és Endrőd nagyközségek egyesülésével jött létre. A többszáz éves múltra visszatekintő települések földrajzi közelségük, a családi és gazdasági kapcsolatok erős kötődése és az akkori politika nyomására egyesültek. A város a Hármas-Körös bal partján, annak árterületén fekszik. A több mint harmincezer hektáros külterület az egyik legnagyobb külterület a megyében, országosan is jelentős méret. A városon a 46. számú főút és a Budapest-Lőkösháza vasútvonal halad keresztül. A kiváló közlekedési adottságok, a befektetőknek kínált lehetőségek és feltételek, a páratlan természeti környezet a vendéglátás, pihenés és szórakozás változatos kínálata vonzó lehet a gazdasági élet szereplőin túl a szabadidejüket eltöltő vendégek számára is. Az utóbbi években megerősödött a turizmus, elsősorban a zugok, holtágak partján. Növekedett a szállásadással, vendéglátással foglalkozók száma.

A település 1989. március 1-től városi rangot nyert, 2013. január 1-től járási központként működik.

Gyomaendrőd egyedülálló természeti és kulturális értékekkel rendelkezik. Háborítatlan, érintetlen természeti környezete: a Hármas-Körös, valamint a holtágak növény- és állatvilága országos és nemzetközi hírű. A folyó nyugodt folyású, vize az országban az egyik legtisztább. A holtágak fürdésre, horgászatra és vízi sportokra egyaránt alkalmasak. A látnivalók között a műemlékvédelem, helyi védelem alatt álló értékek sokasága található. A helyi értékek és látnivalók azonosítása dinamikus, folyamatosan kommunikált.

A politikai környezet

A politikai tényezők azok a szándékok, amelyek a kultúra területén prioritást jelentenek: a szaktörvények, kormányzati programok és a megvalósításhoz szükséges források.

---

⁶ Koncz G. – Németh J. – Szabó I. (szerk.). (2007). *Közművelődési fogalomtár*. Oktatási és Kulturális Minisztérium, Budapest

A városban alig van a pártoknak szervezete, tagságuk létszáma elenyésző. A 2019-es önkormányzati választást követően a 12 főből álló Képviselő-testület összetétele:

1 fő polgármester független

7 fő Körösök Vidékéért Egyesület

3 fő KDNP

1 fő FIDESZ

Két nemzetiségi (roma és német) önkormányzat is működik.

A kultúrpolitikai környezet változékony, folyamatosan alakul át. A 2022-es országgyűlési választások után létrejött Kulturális és Innovációs Minisztériumban több személycsere is lezajlott, amely érinti a kultúrpolitikát. A 2024-ben esedékes önkormányzati választás befolyásolhatja a város kulturális stratégiáját, új döntéseket hozhat.

Gazdasági környezet

Békés vármegyében a gazdasági aktivitás a régió és az ország átlagánál is kedvezőtlenebbül alakult. A város munkaerőhelyzetét jelentősen befolyásolja, hogy a vállalkozói aktivitás alacsony, egysíkú és agrártúlsúlyos. Az alacsony vásárlóerő annak is köszönhető, hogy a Békés vármegyei és a gyomaendrődi munkabérek, az átlagkeresetek lényegesen alacsonyabbak, mint az országos átlag.

A rendszerváltozás után megmaradt és létrehozott munkahelyek nem tudtak mindenkinek megélhetést biztosítani, így jelentősen megnőtt az elvándorlók száma. Az elöregedés tovább nehezíti helyzetet. Városunkban meghatározó a mezőgazdasági termelés, amely a folyamatos fejlődésnek köszönhetően egyre kevesebb munkaerőt igényel. A település gazdaságában az ipar soha nem volt számottevő. Bár a könnyűipar egyes ágai (cipőipar, nyomdaipar) meghonosodtak, a rendszerváltozás után kisvállalkozásokká alakultak, mára azonban szinte teljesen megszűntek. A városban működő nagy múltra visszatekintő Gyomai Kner Nyomda Zrt. is egyre kevesebb embert foglalkoztat. Nagyobb foglalkoztatók: önkormányzat, amely a gyermekjóléti, nevelési, szociális, egészségügyi, sport és kulturális területen nyújt ellátást a város és térsége lakosságának, a Mamutec Hungary Kft, a Skylovec Hungary Bt. A közepes és kisvállalkozások jellemzőek, van ipari park és inkubátorház is.

A korszerűsödő kereskedelem és különféle szolgáltatások területén működő vállalkozások megfelelő színvonalú ellátást biztosítanak. Az utóbbi években tovább fejlődött a turisztika és az idegenforgalom, nőtt a szállásadással, falusi turizmussal, vendéglátással foglalkozók száma. A turizmusból élő vállalkozók azonban nem működnek együtt, nem tesznek közös erőfeszítéseket a turizmus és kulturális élet fejlesztéséért.

Társadalmi környezet

A vármegye lakossága a 1990-es évtizedben országosan a legnagyobb arányban csökkent. 2001 után még drasztikusabban volt a fogyás, egyre jelentősebb az elvándorlás. Gyomaendrőd adatsorai azonosságot mutatnak a vármegye adataival. A népességszám folyamatos csökkenése leginkább az elvándorlásból adódik, bár a születések száma is csökkent. Jelentős probléma a lakosság elöregedése, melyet felerősít, hogy a településnek rossz a lakosságmegtartó ereje. Már a középiskolába kerülésnél veszít a város, a helyi középiskolákat kevesen választják. Változóban van a társadalmi szerkezet is, növekszik a perifériára kerülők száma.

A városban működő civil szervezetek tevékenységét az esetlegesség, az összefogás hiánya jellemzi. A helyi közéletben bizonyos civil szervezetek jelen vannak, amelyeknek tagságuk fogyatkozó, tevékenysége kimerülőben, a megszűnés határán mozog. Közülük néhányan alkalmi szereplői a város kulturális életének. Pozitív tendencia, hogy felértékelődtek a helyi sajátosságok, értékek. Ezek őrzése és közvetítése erősítheti a lakosok és elszármazottak identitását, kötődését a városhoz. A Német Nemzetiségi Önkormányzat az utóbbi időben több program szervezését is felvállalta, a Roma Nemzetiségi Önkormányzatra ez nem jellemző.

Technológiai tényezők

Gyomaendrődön is jelentősen megnőtt az otthoni internet eléréssel rendelkező háztartások, illetve a mobil internetet használók száma. Általánossá vált az okos eszközök használata, egyre több idősebb ember használja az internetet. Az első internet elérési pont a telefon vagy az otthon. Az intézményi internethasználat nem jellemző. Az idősebbek közül is egyre többen, a fiatalabb korosztályokhoz tartozók folyamatosan, „napi 24-ben” használják az e-világ eszközeit, elvárják a korszerű, digitális szolgáltatásokat, az azonnali információhoz jutást. A modern infokommunikációs infrastruktúra és az azon közvetített tartalmak, szolgáltatások elérhetővé tétele már rövidtávon is a lakosság életminőségének számottevő mértékű javulását eredményezheti. Ebben a folyamatban a kulturális intézményeknek jelentős szerepe van. Jelentősen megváltoztak az olvasási és információszerzési szokások. Ugyanakkor sokan nem tudják megkülönböztetni az interneten és a közösségi felületeken megjelenő értékes és értéktelen információkat, tartalmakat, jellemző a felszínesség. Veszélyt jelent a technológiák és technikai eszközök gyors avulása, jelentős ára.

Jogi környezet

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény rendelkezései alapján:

„4. § Mindenkinek joga, hogy

a) megismerhesse a kulturális javakat és ezek jelentőségét a történelem alakulásában, a nemzeti, nemzetiségi önismeret formálásában, valamint az ezek védelmével kapcsolatos

ismereteket a muzeális intézmények tevékenysége, a könyvtári szolgáltatások, az oktatás, a közművelődés, az ismeretterjesztés, a sajtó és a tömegtájékoztatás útján,

b) a kulturális alapellátás keretében igénybe vegye a nyilvános könyvtári ellátás rendszerét, a muzeális és közművelődési intézmények szolgáltatásait,

c) műveltségét, készségeit életének minden szakaszában gyarapítsa, közművelődési jogai érvényesítése céljából közösséget hozzon létre, s külön jogszabályban meghatározottak szerint szervezetet alapítson, működtessen,

d) e törvény szerint művelődési céljai megvalósításához közművelődési közösségi színteret (a továbbiakban: közösségi színtér), szervező, szervezeti és tartalmi segítséget kapjon.

64. § (1) A települési könyvtári ellátás biztosítása a települési önkormányzatok kötelező feladata.

76. § (1) A települési önkormányzat kötelező feladata a helyi közművelődési tevékenység támogatása.”

A jogi környezetben újabb változások várhatók, amelyekről jelenleg még nincsenek információk. Csak a szándékot lehet a híradásokból, a kormányzati kommunikációból azonosítani. A változások, amelyek már bekövetkeztek a kulturális területen dolgozóknál – közalkalmazotti státusz elvesztése- nem teszik vonzóvá ezt a pályát.

III.4. A kultúra intézményi szinterei, amelyek önkormányzati fenntartásban működnek városunkban

Integrált kulturális intézmény: a muzeális intézménnyel, a nyilvános könyvtári ellátás biztosításával, illetve a közművelődési alapszolgáltatások hozzáférhetőségének biztosításával összefüggő feladatokat közös szervezetben ellátó, a települési önkormányzat által fenntartott kulturális intézmény. ⁷

Közgyűjteményi intézmény: az állam, a helyi önkormányzat, valamint a nemzetiségi önkormányzat, a köztestület és a közalapítvány tulajdonában (fenntartásában) működő, vagy általuk alapított könyvtár, levéltár, muzeális intézmény, kép-, illetve hangarchívumok. ⁸

III.4.1. Kállai Ferenc Integrált Kulturális Intézmény és Művelődési Ház

---

⁷ a kulturális intézményben foglalkoztatottak munkaköreiről és foglalkoztatási követelményeiről, az intézményvezetői pályázat lefolytatásának rendjéről, valamint egyes kulturális tárgyú rendeletek módosításáról szóló 39/2020. (X. 30.) EMMI rendelet

⁸ A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény

A Közművelődési-közgyűjteményi és Szolgáltató Intézmény 2010-ben jött létre az Endrődi Tájház és Helytörténeti Gyűjtemény, a Közösségi Ház (Endrődi Népház), a Gyomai Táj- és Alkotóház és a Katona József Művelődési Központ integrálásával. Az intézmény tevékenységei - a közművelődési, közgyűjteményi- mellé később turisztikai és lapkiadási feladatok kerültek. Az intézmény központja a Katona József Művelődési Központban volt, itt folytak az iktatási, pénzkezelési és intézményi ügyintézési feladatok. A város kétpólusúsága az intézmény struktúrájára is rányomta bélyegét. A turisztikai feladatok a Tourinform Iroda integrációjával bővültek, valamint a városi fesztiválok (Sajt- és Túró Fesztivál, Halfőző verseny, stb.) szervezése is az intézmény feladata lett.

Nagy változást hozott a Lélekkel a Körösök mentén című pályázat támogatásával megvalósult turisztikai attrakciók kialakítása. A Népház udvarán felújított épület zárandokszállásként való működtetése, valamint a közelben lévő Szent Antal kenyérsütő ház felújítása, a Bárka Halászati Látogatóközpont, a Körös Látogatóközpont, az Erzsébet ligeti lombkoronasétány, a vízszínpad és a Szent László rendezvényter alapvetően megváltoztatta a kulturális intézmény életét. Hangsúlyossá vált a közművelődési feladatok mellett a turisztikai tevékenység. Új lehetőségek és új kihívások átalakították az egyfunkciós hagyományos művelődési ház formát.

2016-ban a képviselőtestület döntése alapján a Közművelődési-Közgyűjteményi és Turisztikai Szolgáltató Intézmény két külön álló intézményre vált szét. Megalakult a Kállai Ferenc Művelődési Központ és a Szent Antal Népház.

A Kállai Ferenc Kulturális Központ a város közművelődési és fesztivál programjainak vált központjává, mely mellé városmarketing feladatokat is szánt a képviselő-testület. A Szent Antal Népház a közgyűjteményi és turisztikai feladatokat kapta, illetve ellátta az endrődi városrész közművelődését. A fejlődés lendülete az intézmények első öt évében töretlenek voltak.

A következő ciklus a Kállai Ferenc Művelődési Központ működésében zavarokat mutatott. Az intézményvezető távozása után nem sikerült stabil vezetőt találni az intézmény élére, mely oda vezetett, hogy 2022. decemberében megszüntették a Szent Antal Népházat és 2023. január 1-től beolvadt a Kállai Művelődési Központba. A 2023. január elsejével létrejött intézmény a Kállai Ferenc Integrált Kulturális Intézmény és Művelődési Ház.

Alaptevékenysége:

- közművelődési színterek működtetése

- nemzeti, városi ünnepek és egyéb kulturális rendezvények szervezése, lebonyolítása
- kulturális programok, szórakoztató műsorok szervezése a közösségi színterekben
- közösségi színterek bérbeadása kulturális programokra, bemutatókra, tanfolyamokra-képzésekre, civil közösségek foglalkozásaira
- turisztikai programok, konferenciák szervezése, turisztikai kulturális szolgáltatások
- kiadványok megjelentetése, gondozása
- muzeológiai tevékenységek és szolgáltatások, múzeumpedagógia, tudományszervezés

Az intézmény telephelyei:

Kállai Ferenc Művelődési Ház

Erzsébet ligeti kilátó és tanösvény

Körös Látogatóközpont

Szent László kiállító és rendezvénytér

Gyomai Tájház és Alkotóház

Endrődi Tájház és Helytörténeti Gyűjtemény

Szent Antal Népház

Szent Antal zarándokház

Szent Antal kenyérsütő ház

Bárka Halászati Látogatóközpont

Tourinform Iroda

III.4.2. Határ Győző Városi Könyvtár

A Határ Győző Városi Könyvtár 2008. szeptember 1-jén jött létre, jogelőd intézményei - a gyomai és az endrődi könyvtár - összevonásával. A gyomai könyvtár 1949-től, az endrődi 1952-től állt a lakosság szolgálatában. Az eltelt évtizedek alatt a könyvtárak sokszor költöztek, különböző társulási formákban működtek. A városi könyvtár 2008. szeptember 1-jén, ünnepélyes keretek között vette föl a világhírű író, költő, filozófus, műfordító, gyomai születésű Határ Győző nevét. A fiókkönyvtár Tímár Máté nevét vette fel 2009-ben. A Határ Győző Városi Könyvtár 2013. február 1-jén az 5500 Gyomaendrőd, Selyem út 124. sz. alatti Városháza épületének földszintjén kialakított könyvtárba költözött. A költözéssel megszűnt az endrődi és a gyomai könyvtár, egy szolgáltató helyen lett elérhető a városi könyvtár. Innen 2017 nyarán elköltözött a Fő út 230. sz. alatt kialakított új könyvtárépületbe, valamint, a Blaha u. 21. sz. alatt kialakított fiókkönyvtárba. Az ünnepélyes átadásra 2017. augusztus 17-én került sor. A

fiókkönyvtár 2022. október 11-én zárt be, az alacsony látogatottság és rezsiárak emelkedése miatt.

A könyvtár nyilvános, állománya a HunTéka rendszerben 100 %-osan feldolgozott. Az alap- és kiegészítő feladatok ellátása színvonalasan történik. Stratégiai tervet dolgozott ki a 2022-2026 időszakra, amelyet a fenntartó jóváhagyott. Az intézményre vonatkozó szabályozás, az SZMSZ és a Minőség kézikönyve meghatározza a működésének formai és tartalmi elemeit.

A könyvtár által létrehozott szabad hozzáférésű, egyedi kialakítású Gyomaendrődi Digitális Archívum tartalomfeltöltése folyamatos, népszerűsítik a tartalmakat. A feltöltés egyrészt retrospektív, másrészt kiemelt témákhoz, dátumokhoz, eseményekhez is illeszkedik. A Települési Értéktár feltöltése 100%-os. A könyvtár kapta feladatul a „Kner emlékévé 2022 - 40 éve együtt Gyoma és Endrőd” kulturális projekt megvalósítását. A Kner család, a 140 éves Kner nyomda, valamint a Gyoma és Endrőd 40 éve egyesült témában változatos programok egész sorát valósították meg. Ez volt az első ilyen jellegű projekt a városban: az arculattervezéstől a programok szervezését, megvalósítását, kommunikációját, sajtómegjelenéseket, valamint digitalizált tartalmak feltöltését végezték. A könyvtár kapta feladatul a Kállai Napok megszervezését: arculattervezés, kommunikáció, programszervezés és lebonyolítás. A könyvtár kulturális tevékenysége jelentős a város életében. Rendezvényei népszerűek, színesítik a város életét. Változatos programjai között mindig találni újat, amellett, hogy több évtizedre visszamenő, rendszeres programjaikat is tovább viszik. Gyermekprogramjaik nagyon népszerűek, jelentős látogatottsággal zajlanak. Az iskoláscsoportok számára kidolgozott tematikus programokkal növelték a csoportos látogatások számát. A gyermekek részére kidolgozott olvasásnépszerűsítő kihívás növelte a látogatottságot, a kölcsönzések számát. A húsvéti térdíszítés a lakossággal akció növelte a könyvtár társadalmi elismertségét.

A könyvtár 2018-ban Minősített könyvtár címet nyert el. A könyvtár elkötelezetten támogatja az olvasás megszerettetését, az értő olvasás elsajátítását, ezek érdekében programokat, akciókat szervez különböző korosztályok számára. Különösen nagy jelentőségű tevékenysége a helytörténeti anyagok feldolgozásában, közzétételében. Létrehozta és működteti a Gyomaendrődi Digitális Archívumot. Kiemelkedő a Határ Győző Városi Könyvtár társadalmi szerepvállalása.

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 55. §-a alapján az intézmény alapfeladatai:

„55.§

- a) a fenntartó által kiadott alapító okiratban és a szervezeti és működési szabályzatban meghatározott fő céljait küldetésnyilatkozatban közzé teszi,
- b) gyűjteményét folyamatosan fejleszti, feltárja, megőrzi, gondozza és rendelkezésre bocsátja,
- c) tájékoztat a könyvtár és a nyilvános könyvtári rendszer dokumentumairól és szolgáltatásairól,
- d) biztosítja más könyvtárak állományának és szolgáltatásainak elérését,
- e) részt vesz a könyvtárak közötti dokumentum- és információcserében,

- f) biztosítja az elektronikus könyvtári dokumentumok elérhetőségét,
- g) a könyvtárhasználókat segíti a digitális írástudás, az információs műveltség elsajátításában, az egész életen át tartó tanulás folyamatában,
- h) segíti az oktatásban, képzésben részt vevők információellátását, a tudományos kutatás és az adatbázisokból történő információkérés lehetőségét,
- i) kulturális, közösségi és egyéb könyvtári programokat szervez,
- j) tudás-, információ- és kultúraközvetítő tevékenységével hozzájárul az életminőség javításához, az ország versenyképességének növeléséhez,
- k) a szolgáltatásait a könyvtári minőségirányítás szempontjait figyelembe véve szervezi.”

Alapító okirat szerinti tevékenysége:

- Könyvtári állomány gyarapítása, nyilvántartása
- Könyvtári állomány feltárása, megőrzése, védelme
- Könyvtári szolgáltatások
- Könyvkiadás
- Egyéb kiadói tevékenység

Egyéb feladat, amelynek az ellátásával a fenntartó megbízta:

- Aranka Babamúzeum gyűjtemény gyűjteménykezelés
- Gyomaendrőd Hírmondó lapkiadás

III.5. A kultúra egyéb színterei

III.5.1. Közalapítvány Gyomaendrőd Város Közgyűjteményeiért

Alapító okirata szerint támogatást nyújt színvonalas képzőművészeti alkotások létrehozásához.

Alapfeladatai körébe tartozik:

- A Gyomaendrőd, Kossuth u. 11. sz. alatti ingatlan állagának megőrzése, bővítése.
- A Corini és a Vidovszky gyűjtemény, valamint a Vidovszky emlékszoba tárgyainak elhelyezése, ezek állandó gyarapítása, állagmegóvása, és folyamatos kiállítása.
- Gyomaendrőd Város képzőművészeti értékeinek felkutatása, gyűjtése, megőrzése, és kiállításainak biztosítása, különös tekintettel a gyomai és endrődi származású művészek alkotásaira, illetve a Gyomaendrődhöz kapcsolódó művészek alkotásaira.
- Más, képzőművészethez kapcsolódó helytörténeti dokumentumok őrzése, kiállítása, valamint időszakos kiállítások rendezése.

Az Alapítvány saját tevékenységből származó bevétele elenyésző, az önkormányzati támogatásból látja el feladatait.

III.5.2. Rózsahegyi Ház (IKSZT)

Az IKSZT alapvető feladata, hogy a programok és szolgáltatások bevezetésével Öregszőlő lakosságának integrációját segítse, csökkentse hátrányait, növelje az esélyegyenlőséget. Hozzájáruljon a szabadidő hasznos eltöltéséhez, biztosítson hozzáférést közhasznú információkhoz, mindenki számára elérhető közösségi szintérenként működjön. A Rózsahegyi Iskola Diákjaiért Alapítvány főként önkormányzati támogatásból látja el feladatait. A pályázati forrásokat a lehetőségek függvényében kihasználja. Az Alapítvány szervezésében valósul meg A Bogrács Napja - Jakus Imre Paprikáskrumpli és egyéb bográcsos ételek főzőversenye.

III.5.3. Kner Nyomdaipari Múzeum Gyűjtemény

A Kner Nyomdaipari Múzeum - Magyarország egyetlen nyomdaipari múzeuma. A múzeum kiállítása bemutatja a Kner család tagjainak munkásságát és a Kner Nyomda történetét az 1882-es alapítástól napjainkig. A múzeum mellett megvásárolt épületben újabb kiállítóhelyiség került megnyitásra, amely a Kner család holokausztját, valamint Kner Albert munkásságát mutatja be. A Múzeum időszakos nyitvatartásához az önkormányzat évente támogatást biztosít.

III.5.4. Kulturális területen tevékenykedő civilszervezetek

- Gyomaendrődi Zenebarátok Kamarakórus
- Körösmenti Táncegyüttes
- Rumba Táncsport Egyesület
- Színfolt Mazsorett Táncsportegyesület
- OMart Könyvesbolt és Kulturális Műhely
- Sutyomba Zenekar
- Hallható Hang Alapítvány

III.5.5. Testvérvárosi kapcsolatok

Gyomaendrőd Város testvérvárosi kapcsolatainak kiépítése harminc éves múlttra tekint vissza. A testvérvárosi együttműködés során az önkormányzat célja a kulturális kapcsolatos kiterjesztése is.

- Nagyenyed (Románia) 1993. (30 éves kapcsolat megújítása 2023-ban)
- Schöneck (Németország) 2003. (20 éves kapcsolat megújítása 2023-ban)
- Pilzno (Lengyelország) 2004.
- Vrútky (Szlovákia) 2008. (Gyakorlatilag nincs kapcsolat.)

III.6. Rendezvények

III.6.1. Önkormányzati ünnepek, emlénapok

A kommunizmus áldozatainak emlénapja	Február 25.
Az 1848-as forradalom és szabadságharc ünnepe, ünnepi képviselő-testületi ülés	Március 15.
Az endrődi csendőrsortűz áldozatainak emlénapja.	Március 20.
Holokauszt emlénap	Április 16.
A Magyar Hősök Emlékünnep	Május utolsó vasárnapja
Nemzeti Összetartozás Napja	Június 4.
Szent István Nap	Augusztus 20.
Az aradi vértanúk napja	Október 6.
A szabadság napja - az 1956-os forradalom és szabadságharc megemlékezés	Október 23.

III.6.2. Az önkormányzat kulturális és turisztikai célú nagyrendezvényei

- Gyomaendrődi Nemzetközi Sajt-és Túrófesztivál
- Gyomaendrődi Nemzetközi Halfőzőverseny

III.6.3. Magán-, vagy civil szervezetek által szervezett rendezvények

- Bogrács Napja – IKSZT
- Gyomaendrődi Volkswagen találkozó – magánszemély
- Disznótoros és Böllérpálinkaverseny – GYÜSZTE

III.6.4. Kulturális, közművelődési és egyéb programok

- Magyar Kultúra Napja
- Internet Fiesta rendezvénysorozat
- Gyomaendrőd Szeretlek
- Cibere Városi Gyereknap
- Országos Könyvtári Napok rendezvénysorozat
- A Zene Világnapja

- Adventi ünnepségek
- Karácsonyi koncert
- Gyomaendrődi Tudományos Néprajzi Konferencia sorozat
- Cibere és lekvárfőző nap
- Bárka nap

III.7. Települési Értéktár

Jól működik a települési értéktár, dinamikusan fejlődik, több érték bekerült a Békés Vármegyei Értéktárba is. A helyi értékek megismertetése, a kulturális turizmusba történő beépítése jó lehetőség az identitás erősítésére, a városi vonzerő növelésére.
(<https://hgyvk.hu/index.php/ertektar>)

III.8. Oktatás, nevelés

Önkormányzati fenntartásban

- Gyomaendrőd- Csárdaszállás-Hunya Kistérségi Óvoda:
  - Százsorszép Óvoda (Kossuth u. 7.)
  - Margaréta Óvoda (Jókai út 4. sz.)
  - Csemetekert Óvoda (Blaha u. 8.)
  - Napraforgó Óvoda (5621 Csárdaszállás, Kossuth u. 23.)
  - Típegőkert Bölcsőde (Körösi Cs. S. u. 1.)

A Gyulai Tankerületi Központ fenntartásában:

- Gyomaendrődi Kis Bálint Általános Iskola a gyomai településrészen működik
- Rózsahegyi Kálmán Általános Iskola az endrődi részen
- Kállai Ferenc Alapfokú Művészeti Iskola.

A Magyar Katolikus Egyház fenntartásában működik a Szent Gellért Katolikus Általános Iskola és Gimnázium.

Az Agrárminisztérium fenntartásában az AASZC Bethlen Gábor Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium.

Mindkét középiskolában jelentősen csökken a beiratkozott tanulók száma, különösen a gimnáziumnál drámai a csökkenés.

Bölcsődék (ellátási szerződés alapján):

- Vásártéri Bölcsőde - Szivárvány Gyermekkert Szociális, Oktatási és Szolgáltató Nonprofit Kft (Vásártéri ltp. 27/B/1)
- Gyermekliget Bölcsőde - Gyermekliget Óvodai Oktató Nonprofit Kft. (Selyem út 101.)
- Tulipános Családi Bölcsőde – Tulipános Óvodai Oktató Nonprofit Kft (Polyákhalmi út 1.)

Óvodák (köznevelési megállapodás alapján):

- Vásártéri Óvoda - Szivárvány Gyermekkert Szociális, Oktatási és Szolgáltató Nonprofit Kft (Vásártéri ltp. 27/B/1)
- Gyermekliget Óvoda - Gyermekliget Óvodai Oktató Nonprofit Kft. (Selyem út 101.)
- Tulipános Óvoda - Tulipános Óvodai Oktató Nonprofit Kft. (Polyákhalmi út 1.)

III.9. Tourinform Iroda

A Tourinform Iroda 2021 januárjától került a Kállai Ferenc Művelődési Központba. A Tourinform Iroda feladata a városba érkező turisták elfogulatlan tájékoztatása, információk átadása. Segítségnyújtás és programok kiajánlása a turisták részére. Turisztikai kiadványok készítése, Gyomaendrődöt népszerűsítő emléktárgyak gyárttatása és értékesítése. Kapcsolattartás a TDM szervezetekkel, a turisztikai szolgáltatókkal és a környék Tourinform Irodáival. Feladata továbbá továbbképzések teljesítése, az iroda szakszerű vezetése és működtetése, valamint a Gyomaendrőd turisztikai app feltöltése, működtetése, moderálás.

III.10. Helyi kitüntetések

Gyomaendrőd Város Önkormányzata, az önkormányzati kitüntetések és elismerések alapításáról és adományozásának rendjéről szóló 25/2018. (XII. 21.) önkormányzati rendeletében (<https://or.njt.hu/eli/v01/725525/r/2018/25>) határozta meg az önkormányzati kitüntetéseket és elismeréseket, melyek az alábbiak:

- Gyomaendrőd Díszpolgára cím
- Gyomaendrődért díj
- Gyomaendrődért Elismerő Oklevél: oktatás és nevelés, kultúra és művészet, egészségügy, szociális munka, gyermek- és családvédelem, sport, környezet- és természetvédelem, katasztrófa- és rendvédelem, közellátás és közszolgáltatás, turizmus, közszolgálat.

A **díszpolgári cím** annak a Gyomaendrődhöz kötődő személynek adományozható, aki a várossal tartós és szoros kapcsolatot ápoló szaktekintélyként vagy mecénási szerepvállalóként járult hozzá a társadalmi, gazdasági, tudományos, kulturális élet fejlődéséhez, múltunk megőrzéséhez, továbbá az egészségügy, az oktatás, közművelődés és a sport területén

kiemelkedő tevékenységet végezve és eredményt elérve közmegebecsülést szerzett. A díszpolgári cím posztumusz is adományozható.

Gyomaendrődért díj annak a személynek, közösségnek adományozható, amelyik Gyomaendrődön kifejtett évtizedes munkásságával, a gazdaság, a kutatás, a közigazgatás, a szolgáltatás, az egészségügy, a tudományok, a közoktatás, a környezetvédelem, a turizmus, a kultúra és a művészetek területén Gyomaendrőd fejlődése érdekében kiemelkedő eredményességű, maradandó értékű tevékenységet végzett, a város értékeinek hazai és külhoni megismertetésében, valamint kapcsolatainak gazdagításában elévülhetetlen érdemeket szerzett. A díj posztumusz is adományozható.

A **Gyomaendrődért Elismerő Oklevél** szakterületi elismerés a jelzett szakterületeken elért kimagasló szakmai érdekek elismeréséért adományozható. Az önkormányzati kitüntetések és elismerések a március 15-ei nemzeti ünnep alkalmából adományozhatók.

III.11. A kultúra helyi finanszírozása

III.11.1. Kötelező feladatok ellátás

- Közművelődési intézmény és nyilvános könyvtár működési feltételeinek biztosítása kötelezően ellátandó feladat.
- Kötelezően ellátandó feladatok még: nemzeti ünnepek megtartása, közösségi tér biztosítása, közművelődési feladatellátás.

III.11.2. Nem kötelező feladatok ellátása

- tájházak
- képtár
- alapok működtetése:
  - Közösségi, Művelődési és Rendezvény Alap (meghívásos rendszerű)
  - Sport Alap
  - Holtág-fejlesztési Alap
- rendezvények finanszírozása

Az önkormányzati támogatás mértéke függ az adott évben megvalósítandó célok költségeitől, a rendelkezésre álló költségvetési forrásoktól.

III.12. A közművelődési feladatok ellátásának alapelvei

- A közművelődéshez kapcsolódó jogok érvényesítése során az egyenlő bánásmód követelményeit meg kell tartani.
- A közművelődéshez való jog gyakorlása közérdek, a közművelődési tevékenységek támogatása közcél.
- A helyi önkormányzati fenntartású könyvtár, a közművelődési intézmény nem lehet elkötelezett egyetlen vallás, világnézet vagy politikai irányzat mellett sem.
- Mindenkinek joga, hogy:
  - megismerhesse a kulturális örökség javait, és ezek jelentőségét a történelem alakulásában, a nemzeti, nemzetiségi és etnikai önismeret formálásában, valamint az ezek védelmével kapcsolatos ismereteket a könyvtári szolgáltatások, az oktatás, a közművelődés, az ismeretterjesztés, a sajtó és a tömegtájékoztatás útján,
  - igénybe vegye a nyilvános könyvtári ellátás rendszerét, a közművelődési intézmények szolgáltatásait,
  - műveltségét, készségeit életének minden szakaszában gyarapítsa, közművelődési jogai érvényesítése céljából közösséget hozzon létre, s külön jogszabályban meghatározottak szerint szervezetet alapítson, működtessen,
  - művelődési céljai megvalósításához közművelődési közösségi színteret, szervező, szervezeti és tartalmi segítséget kapjon.
- Mindenkinek joga van ahhoz, hogy közművelődési jogairól, azok gyakorlásának helyi eshetőségeiről folyamatosan tájékoztatást kapjon különösen a helyi média, sajtó útján.

IV. A kulturális koncepció készítése

A kulturális életben feladatot ellátók és feladatot vállalók azonosítása megtörtént. Meg kell határozni és felmérni, hol tartunk most, hová szeretnénk eljutni, milyen módon, milyen eszközökkel. Választ kell találni arra, hogy

- alkalmas-e az intézményrendszer a feladatok ellátására
- milyen az intézményi szervezet állapota és képessége
- erősségek meghatározása: a speciális tulajdonságok és megkülönböztető jegyek, amelyek másokkal szemben előnyt jelentenek
- vannak-e előnyeink a használók szemében
- mit csinálunk jobban
- gyengeségek, amelyek csökkentik a hatékonyságot
- kritikus tényezők: humánerőforrás-hiány/vagy szervezettség hiánya
- lehetőségek, amelyek sikeresebbé tehetnek
- veszély/fenyegetés: valószínű és váratlan esemény/történes, amely veszélyezteti a célok megvalósulását
- kevés/vagy sok a szabadtéri rendezvények száma
- kevés/vagy sok a közművelődési rendezvények száma
- van-e elkötelezettség a javítás, a fejlődés, a minőség iránt

IV.1. SWOT analízis

ERŐSSÉGEINK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • kiépült intézményrendszer • finanszírozott kulturális tevékenység • települési értékek • épített örökség • gyűjtemények, kiállítóterek • kapcsolat a tudományos élettel • a tömegkultúra igényeinek lehetősége • minőségi kultúra irányába történő elmozdulás • vannak működő testvérvárosi kapcsolatok • intellektuális és szervezeti tőke • kapcsolati tőke 	<ul style="list-style-type: none"> • köztéri információk hiányoznak: kulturális, vallási, szakrális emlékek és ezek kommunikációjának hiánya • területi eloszlás • a civil szervezetek nem kapcsolódnak be a szervezett kulturális életbe, kevés az információ, alig van kommunikáció • oktatási intézmények csak részben vesznek részt a kulturális fogyasztásban • nincs iskolán kívüli tehetséggondozás • hiányoznak az őszinte, releváns statisztikai adatok, igény- és eredménymérések • a koncepció és a kulturális tevékenység értékelésének hiánya • nincs operatív terv és értékelés, nincs visszacsatolás • pénzügyi terv hiánya • számonkérés és teljesítményértékelés hiánya • az erőforrások fecsérlése
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • az intézményrendszer profiltisztítása • hatékonyabb, szervezett működés • szakemberek alkalmazása • bértömeggazdálkodás • az internet szélesebb körű használata • ifjúsági programok • kulturális rendezvényekre költségkeret • együttműködés • programnaptár belsőhasználatra • programajánló idejében • határozott, egységes és egymás közötti kommunikáció, együttműködés 	<ul style="list-style-type: none"> • a használói igények gyors változása • anyagi lehetőségek • erősödik a kommersz iránti igény • vannak, akik számára a kultúra fogyasztása luxus • kényelmesség • majd megnézem a tv-ben • a fizetőképes kereslet is sokszor inkább máshová megy • kulturális sznobizmus

<ul style="list-style-type: none"> • az alapoknál rögzíteni lehet, hogy cserében mit kap a város • értéktári értékek népszerűsítése, bevonása a kulturális turizmusba • szponzoráció: A kultúra támogatója díj létrehozása • értelmiségi színtér • együttműködés piaci és civil szereplőkkel • hagyományok ápolása • hagyományok teremtése • zöldülés, zöldítés • szabadtéri szezon hosszabbítása: új rendezvényekkel: pl. téltemetés/tavaszköszöntés, húsvéti készülődés, Bográcsnapja pünkösdkor, Múzeumok éjszakája, szüreti mulatság • visszahozni a nyári ingyenes programokat helyi előadókkal a vízi színpadra • zenei programok • kisebb, komolyzenei műsorok • gasztroturizmus • sportturizmus, sportrendezvények 	
--	--

IV.2. Erőforrások felmérése

Az erőforrások helyes felmérése a sikeres megvalósítás kulcsa. Ehhez adatokra, teljesítménymutatókra, őszinteségre, reális célokra van szükség. Ellenkező esetben a megvalósítás illúzió marad.

- Fizikai tőke a feladatellátáshoz: a megfelelő ingatlan vagyon biztosított. A tárgyi eszközök, színterek pályázati és önkormányzati forrásból történő fejlesztése folyamatos, az intézményvezetők bevonásával történik.
- Tárgyi kulturális vagyon: speciális jellemzőkkel bíró, jelentős eszmei és vagyoni értékű gyűjtemények vannak.
- Pénzügyi tőke: az állami finanszírozás nem fedezi az intézmények működési költségeit, jelentős önkormányzati kiegészítésre van szükség. Az egyéb, kulturális feladatok ellátása önkormányzati támogatásból, esetlegesen pályázati forrásból valósul meg.
- Humán tőke:
  - intellektuális
  - szervezeti tőke

- kapcsolati tőke

IV.3. Alapvetés

- A kulturális tevékenység folyamatos fejlesztéssel értékeléssel, beavatkozással nyújt megfelelő minőséget, így érhető el az a hatás, amelyet kiváltani szeretne.
- Egy-egy tevékenység végrehajtása azokra bízható, akik magukénak vallják az elérendő célt és vállalják a felelősséget.
- Az erőforrások (pénzügyi keretek, humán erőforrás, kulturális javak) **reális meghatározása** a terv teljesíthetőségének alapja:
  - mi áll rendelkezésre,
  - mi lesz, ha nincs elegendő forrás.
- Nem lehet idealizálni az állapotokat, őszinte szembenézés szükséges.
- Az éves cselekvési terv alapja a szükséges feltételek rendelkezésre állása.
- Az aktuális lépésekre kell fókuszálni, végig gondolt határidőkkel, személyi feltételekkel.
- Elengedhetetlen az értékelés és a visszacsatolás, a mérés.

V. A kulturális koncepció céljai, alapelvei

V.1. Jövőkép

Gyomaendrőd kulturális élete olyan környezetben és színvonalon valósuljon meg, amely megfelel a XXI. századi követelményeknek. Őrizze a hagyományokat, fejlessze a közösségeket, erősítse az identitást. Legyen vonzó a helyi lakosok számára, támogassa a kulturális turizmust. Kínáljon minden korosztály számára lehetőséget, biztosítsa a szuverenitást és a közösségi igényeket is szolgálja ki. Fordítson figyelmet az egészséges életmódra, az aktív kikapcsolódásra. Legyen fenntartható, javítsa az esélyegyenlőséget. A digitalizáció épüljön be minden szinten a tevékenységbe. Növekedjen a kulturális vonzerő és kulturális teljesítmény, amely a település jó hírnevét több csatornán keresztül sugározza szét.

V.2. Alapvető célok

- a kulturális intézményrendszer és a kulturális javak fenntartása
- a finanszírozási keretek és módszereinek meghatározása, korszerűsítése, a kiszámítható működés érdekében, kulturális keretösszeg meghatározása
- a kulturális intézmények profiltisztítása mellett a kulturális együttműködés

megteremtése, működő, hatékony kommunikáció, marketingtevékenység javítása és az internet adta lehetőségek jobb kihasználása intézményi szinten is, digitalizáció növelése

- az infokommunikációs eszközök intenzívebb alkalmazása
- a kulturális intézményrendszer, és a működő civil szervezetek tevékenységének összehangolása
- város civil szervezeteinek nagyobb részvállalása a város kulturális életében, kulturális programjanak lebonyolításában
- új célcsoportok, közösségek elérése vagy létrehozása: különös tekintettel a fiatalokra és idősekre
- kulturális arculat kialakítása, a kulturális kisugárzás növelése, marketing stratégia kidolgozásában való részvétel
- közművelődési programok összehangolása, nagyobb tudatosság és szervezettség, időben, több csatornán elérhetővé téve
- tematikus kulturális évek
- a városi, helyi identitás erősítése, ápolása a lakosság körében, a helyi kulturális értékekre alapozó rendezvényekkel, a lakosság elégedettségének növelése, pozitív élmények nyújtása
- kreatív kulturális törekvések felkutatása, támogatása
- alkotói életművek, települési értékek rendezése, publikálása, hozzáférhetővé tétele
- a mozgás, szabadidő-, és versenysport támogatása, ehhez kapcsolódó programok szervezése
- kisebbségi és nemzetiségi kultúrák ápolása, nyitottság a testvérvárosok kultúrája iránt
- a kulturális turizmus támogatása
- reagálni kell a versenyhelyzet megjelenésére, a lehető legjobbat kihozva a helyzetből
- a rendezvényhelyszínek, a kulturális terek fizikai minőségének javítása, folyamatos karbantartása (költségvetésben tervezett összegek)
- nem csak a nézői elégedettséget kell növelni, fontos, hogy az előadók milyen benyomásokkal távoznak
- a gazdasági szféra bevonása a szponzorációba, Gyomaendrőd kultúrájának mecénása – elismerő oklevél alapítása

V.3.A koncepció időszakának kiemelt céljai

- Tourinform Iroda leválasztása, önálló státusz létesítése a vezetésre.

- A Kállai kulturális negyed kialakítása.
- Kulturális tematikus évek.
- Gyomaendrőd Kulturális Értékleltárának elkészítése.
- A szabadtéri szezon hosszabbítása kulturális programokkal legyenek újabb rendezvények.
- A rendezvények minőségének javítása.
- Telephelyek számának csökkentése:
  - önfenntartás lehetősége hol valósulhat meg
  - vállalkozó bevonása a működésbe
  - részleges nyitvatartások
  - nyitvatartások eltolása (nem egyszerre tart minden nyitva)
- Együttműködő, hatékony kommunikáció, nagyobb szervezettség és időbeni tervezés.
- Humán erőforrás hiányosságainak javítása:
  - szakember alkalmazása
  - bértömeg-gazdálkodás alkalmazása
  - juttatások növelése (pl. cafetéria)
  - nyugdíjas foglalkoztatás az év egy részében
  - részmunkaidős foglalkoztatás
- Támogatásban részesülő civil szervezetek egységesebb (egységes teher) bevonása a megvalósításba.
- Az együttműködés javítása a források kihasználása érdekében:
  - programnaptár belső használatra
  - programterv a tájékoztatáshoz

V.4. Cselekvési terv

Elérendő cél	Megvalósítás	Felelős	Határidő
Hatékonyan működő kulturális intézményrendszer kialakítása és működtetése	Telephelyek racionalizálása, humán erőforrás hiányosságainak javítása, bértömeg gazdálkodás bevezetése. Rendezvényhelyszínek, a kulturális terek	Képviselő-testület, kulturális intézmények vezetői	folyamatos

	fizikai minőségének javítása, folyamatos karbantartása.		
Kulturális arculat kialakítása	Kállai Kulturális negyed kialakítása. Tematikus évek rendszerének kialakítása, kulturális kisugárzás növelése. Közművelődési programok összehangolása. Programok propagálása több csatornán, szélesebb körben, időben történő meghirdetése. Marketing stratégia létrehozása.	Képviselő-testület, kulturális intézmények vezetői	2025. december
Kulturális értékleltár elkészítése	A kulturális értékek beazonosítása, alkotói életművek, települési értékek rendezése, publikálása, hozzáférhetővé tétele.	Képviselő-testület, kulturális intézmények vezetői	folyamatos, pályázati lehetőség függvényében
Városi, helyi identitás erősítése	helyi kulturális értékekre alapozó rendezvények. Nemzetiségi kultúrák ápolása. Testvérvárosi kultúrák megismerése, népszerűsítése. Gyomaendrődiek Világtalálkozója új tartalommal való megtöltése.	Képviselő-testület, kulturális intézmények vezetői, kulturális civil szervezetek	folyamatos
Kulturális turizmus támogatása	szezon meghosszabbítása,	Képviselő-testület, kulturális	folyamatos

	„Gyomaendrőd Szeretlek” programsorozat létrehozása.	intézmények vezetői,	
Gazdasági szféra bevonása szponzorációba	Gyomaendrőd kultúrájának mecénása – elismerő oklevél alapítása.	Képviselő-testület	rendeleti szabályok megalkotása 2023. december 31.
A város civil szervezeteinek nagyobb részvállalása a város kulturális életében, kulturális programjanak lebonyolításában	Támogatást szolgáló alapok pályázati kiírásainak kiegészítése a konkrét elvárásokkal.	Képviselő-testület	2024. évi pályázati kiírások
Digitalizáció beépítése a tevékenységekbe, minden szinten	Digitális rendezvénynaptár létrehozása, applikáció használatának növelése. Kulturális értékleltár digitalizálása.	Képviselő-testület, kulturális intézmények vezetői,	folyamatos

VI. Záradék

Hatálybalépés

A közművelődési koncepció Gyomaendrőd Város Önkormányzat Képviselőtestületének elfogadása után 2023. szeptember 1. napján lép hatályba.

Elfogadás-jóváhagyás

A közművelődési koncepció a Képviselő-testület 315/2023. (VIII. 31.) Gye. Kt. számú határozatával került elfogadásra.

Hatályosság

A közművelődési koncepció időbeli hatálya a 2028. augusztus 31. napjáig tart.